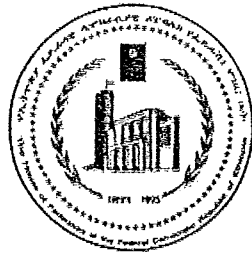

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴሬሽን ምክር ቤት

The House of Federation
Of
The Federal Democratic Republic
of Ethiopia

ቁጥር 6029/26/5/16A
No. 26/0107
Date

ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድቤት

አዲስ አበባ

ለኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድቤት

ፊንጮ

ጉዳዩ:- የምክርቤቱን ውሳኔ ስለማሳወቅ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክርቤት በ4ኛ የፓርላማ ዘመን፣ 5ኛ ዓመት፣ 2ኛ መደበኛ ስብሰባው ወ/ሮ ማሚቱ ሰብለ ባቀረቡት የሕገመንግስት ትርጉም አቤቱታ መነሻነት ከሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ የቀረበውን የውሳኔ ሀሳብ ተመልክቶ የመጨረሻ ውሳኔ ሰጥቷል።

የፌዴሬሽን ምክርቤትን ለማጠናከርና ሥልጣንና ተግባሩን ለመዘርዘር በወጣው አዋጅ ቁጥር 251/1993 ዓ.ም አንቀጽ 11 እና 56 ም/ቤቱ በሕገመንግስት ትርጉም ላይ የሚሰጠው ውሳኔ አጠቃላይ ውጤት እንደሚኖረውና ጉዳዩ የሚመለከታቸው ወገኖችም ውሳኔውን የማክበርና የመፈጸም ግዴታ እንዳለባቸው ተደንግጓል። በዚህ መሰረት በወ/ሮ ማሚቱ ሰብለ ጉዳይ በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠው ውሳኔ በምክርቤቱ ታይቶ ሕገመንግስቱን የሚጻረር በመሆኑ ተፈጻሚነት እንዳይኖረው እና ሕገመንግስታዊ መብታቸው እንዳይከበር ሊል ወስኗል።

በመሆኑም በወ/ሮ ማሚቱ ሰብለ የትርጉም ጥያቄ ላይ ም/ቤቱ የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ 5 ገጽ የተላከላችሁ ስለሆነ በውሳኔው መሰረት እንዲፈጸም እያሳሰብሁ የም/ቤቱ ጽ/ቤትም የውሳኔውን አፈጻጸም ከትትል እንዲያደርግ አስታውቃለሁ።

ግልጻዎ:-

ለሕገመንግስትና የክልሎች ጉዳይ ቋሚ ኮሚቴ

ለፌዴሬሽን ም/ቤት ጽ/ቤት

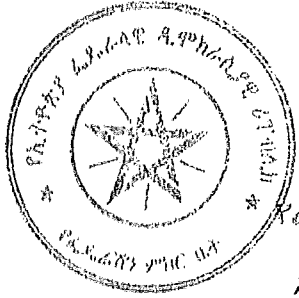
በፌዴሬሽን ምክርቤት

ለሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ

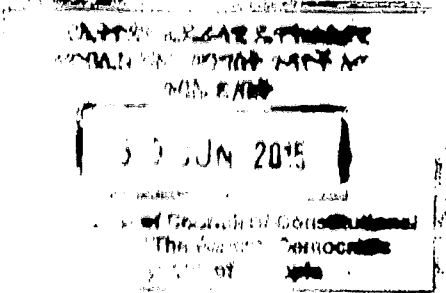
አዲስ አበባ

ለወ/ሮ ማሚቱ ሰብለ

ባለቤት

አሰጣጥ ጋር
[Signature]
ክ/ኤ/ ተክለብርሃን
የፌዴሬሽን ምክርቤት አፈ-ጉባኤ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክርቤት 4ኛ የፓርላማ ዘመን፣5ኛ ዓመት፣2ኛ

መደበኛ ስብሰባ

ሰኔ 18 ቀን 2007 ዓ.ም

አመልካች፡- ወ/ሮ ወ/ሮ ማሚቱ ስብለ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ ሙሉ ጉርሙ

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ የፌዴሬሽን ምክርቤት በአመልካች የቀረበውን የሕገመንግስት የትርጉም ጥያቄ መርምሮ የሚከተለውን ሕገመንግስታዊ ውሳኔ ሰጥቷል፡፡

ውሳኔ

የዚህ ጉዳይ መነሻ በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ሰሜን ሸዋ ዞን በሙሉ ወረዳ ፍርድቤት የነበረ የእርሻ መሬት ይዞታ ክርክር ሲሆን የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ.131212፣ መጋቢት 10 ቀን 2004ዓ.ም በዋለው ችሎት ለክርክሩ መነሻ የሆነው የመሬት ይዞታን አስመልክቶ የበታች ፍርድ ቤቶች የአሁኗ ተጠሪ ለአሁኗ አመልካች እንድትለቅላት በማለት የሰጡትን ውሳኔ በመሻር የአሁኗ ተጠሪ ክርክር ያስነሳውን መሬት ለአስራ ሁለት ዓመት ይዞ ስትጠቀምበት የነበረ በመሆኑ የአሁኗ አመልካች በዚህ የመሬት ይዞታ ላይ ክስ ለማቅረብ መብት የሌላት መሆኑን በመግለፅ ውሳኔ በመስጠቱ እና የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድቤት ሰበር ሰሚ ችሎትም ይህንኑ ውሳኔ በማጽናቱ ነው፡፡

አመልካች ለፌዴራሉ የሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ ባቀረበት የሕገመንግስት የትርጉም ጥያቄ መነሻነት አጣሪ ጉባኤው አቤቱታውን ተመልክቶ አመልካች ክርክር ያስነሳውን መሬት ልጃቸው እያረሰላቸው በጋራ ሲጠቀሙበት ቆይተው ልጃቸው ሲሞት የልጃቸው ሚስት የአሁን ተጠሪ በመሬቱ እንዳይጠቀሙ በመክልከል በተነሳ ክርክር የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ይርጋን መሰረት አድርጎ አመልካች መሬቱን የመጠየቅ መብት የላቸውም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል፡፡በውሳኔውም አመልካች ተሸናፊ ሆነዋል በሚል ምክንያት ብቻ ከእርሻ መሬት እንዲፈናቀሉ መደረጉ ሕገመንግስቱ ከቆመለት ዓላማ ውጪ ነው በማለት የሕገመንግስቱን አንቀጽ 35/7/ በመጥቀስ በኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠውና በፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድቤት ሰበር ሰሚ ችሎትም እንዲጸና የተደረገው ውሳኔ

የአመልካችን ሕገመንግስታዊ መብት የሚጥስ በመሆኑ የሕገመንግስት ትርጉም የሚያስፈልገው ነው በማለት የውሳኔ ሀሳቡን ለምክርቤቱ አቅርቧል።

ከዚህ በመነሳት ጉዳዩን ተመልክቶ የውሳኔ ሀሳብ እንዲያቀርብ የተመራለት የምክርቤቱ የሕገመንግስት እና የክልሎች ጉዳይ ቋሚ ኮሚቴ በሕገመንግስት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ በቀረበው የውሳኔ ሀሳብ እና በምክርቤቱ ባለሙያዎች አስተያየት ላይ ከተወያየ በኋላ ጉዳዩ የሕገመንግስት ትርጉም ያስፈልገዋል በማለት ምክርቤቱ የመጨረሻ ውሳኔ እንዲሰጥበት የውሳኔ ሀሳብ አቅርቧል።

ምክርቤቱም አቤቱታውን ከቀረበው የውሳኔ ሀሳብ ጋር በማጣመር መርምሯል። እንደመረመረውም አንደኛ የአሁኗ ተጠሪ ለክርክሩ መነሻ የሆነውን የመሬት ይዘታ ለአስራ ሁለት ዓመት ይዘው ሲጠቀሙበት የነበረው በባለይዘታነት መብት ነው ወይስ በሌላ መንገድ ሁለተኛ የአሁኗ አመልካችስ በዚህ የመሬት ይዘታ ሳይጠቀሙበት ቆይተው የባለይዘታነት መብት አቤቱታ ያቀረቡበት አግባብ አለ ወይስ የለም? የሚሉትን ጭብጦች በመያዝ አቤቱታውን ተመልክቷል።

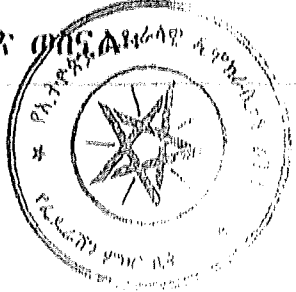
በዚህም መሰረት የመጀመሪያውን ጭብጥ ማለትም የአሁኗ ተጠሪ ለክርክር መነሻ የሆነውን የመሬት ይዘታ ለአስራ ሁለት ዓመት ያህል ይዘው ሲጠቀሙበት የነበረው በምን አግባብ ነው የሚለውን በተመለከተ ለክርክሩ መነሻ የሆነው የመሬት ይዘታ የአሁኗ አመልካች ከሟች ባለቤታቸው ጋር በመሆን በ1971 ዓ.ም ተሰጥቷቸው በጋራ ሲጠቀሙበት ቆይተው ባለቤታቸው ከሞቱ በኋላ መጀመሪያ ሌላ ሰው በኋላም የአሁኗ ተጠሪ ባለቤት የነበረው ሟች ልጃቸው መሬቱን እያረሰ ከመሬቱ ከሚገኘው ምርት እኩል እንዲያካፍላቸው በኦሮሚያ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁ. 130/99 ዓንቀጥ 6/14/ በተደነገገው መሠረት በኪራይ መልክ ሰጥተውት በሞት እስኪለይ ድረስ እያረሰላቸው ሲጠቀሙበት እንደቆዩና በሞት ከተለዩ በኋላ ግን ባለቤቱ የአሁኗ ተጠሪ የመሬት ይዘታውን አልለትም ብለው እንደከለከሏቸው በስር ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ መሆኑን ምክርቤቱ ተረድቷል። ይህ ከሆነ ደግሞ የአሁኗ ተጠሪና ሟች ባለቤቷ ለክርክሩ መነሻ የሆነውን የመሬት ይዘታ ለአስራ ሁለት ዓመት ይዘው ሲጠቀሙበት የነበረው በባለይዘታነት መብት ሳይሆን በተክራይነት እንደሆነ ምክርቤቱ መረዳት ችሏል።

በሁለተኛ ደረጃ የተነሳውን ጭብጥ በተመለከተ የአሁኗ አመልካች ለክርክሩ መነሻ የሆነውን የመሬት ይዘታቸውን የአሁኗ ተጠሪ ባለቤት ለነበረው ልጃቸው በኪራይ መልክ ሰጥተውት ከመሬቱ ከሚገኘው ምርት እኩሌታውን እየተቀበሉ ልጃቸው በሞት ተለይቶ ይህ ክርክር እስከተነሳበት ጊዜ ድረስ በመሬት ይዘታቸው ሲጠቀሙበት እንደነበረ በስር ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ደረጃ ተረጋግጧል። ስለሆነም የአሁኗ አመልካች መሬቱን ለአስራ ሁለት ዓመታት በይዘታቸው አድርገው ሲጠቀሙበት እንደቆዩና መሬቱም ከሚችሉ ባለቤታቸው ጋር ከተሰጣቸው ከ19719.ም ጀምሮ ክርክር እስከተነሳበት ጊዜ ድረስ በይዘታ መብታቸው ስር የነበረ መሆኑን ምክርቤቱ ማረጋገጥና መረዳት ችሏል። የፌዴራሉንና የክልሉን ሕጋዊ-መንግስት እና የፌዴራሉን የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ተከትሎ በወጣው በኦሮሚያ የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም አዋጅ ቁጥር 130/99 አንቀፅ 6/16/ መሰረት ደግሞ አንድ የመሬት ባለይዘታ ወይም ተጠቃሚ በይዘታ የመጠቀም መብቱን የሚያጣው በመሬቱ ሳይጠቀምበት ሁለት ዓመትና ከዚያ በላይ የቆየ እና በራሱ ፈቃድ ይዘታውን የተወ እንደሆነ በግልፅ ተደንግጓል።

ስለሆነም የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ለክርክሩ መነሻ የሆነውና የአሁኗ ተጠሪ በሚችሉ ባለቤታቸው አማካይነት በተከራይነት መብት በአጋጣሚ በእጃቸው የገባው የመሬት ይዘታ ላይ ሕጋዊ የመሬት ባለይዘታነት መብት እንዳላቸውና የአሁኗ አመልካች ግን ለአስራ ሁለት ዓመታት ያህል በመሬት ይዘታ መብታቸው ሳይጠቀሙበት እንደቆዩ በመቁጠር፣ የባለይዘታነት መብታቸውን እንዳጡና በሕግ መጠየቅ እንደማይችሉ በመግለጽ የሰጠውና የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ያዐናው ውሳኔ አንደኛ፡- በአ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀፅ 40 ንዑስ አንቀጽ 4 የተደነገገውን ማለትም የኢትዮጵያ ኦሮሞ ክልል አደሮች መሬት በነፃ የማግኘትና ከመሬታቸው ያለመነቀል መብታቸው የተክበረ ነው የሚለውን ድንጋጌ ሁለተኛ በአንቀጽ 35 ንዑስ አንቀጽ 7 ሴቶች በተለይ መሬትን በመጠቀም፣ በማስተላለፍ፣ በማስተዳደርና በመቆጣጠር ረገድ ከወንዶች ጋር እኩል መብት አላቸው የሚለውን ሕገ መንግስታዊ ድንጋጌ የሚቃረንና ተፈጻሚ መሆን የሌለበት ውሳኔ መሆኑን ምክርቤቱ አምናባቸዋል።

በመሆኑም በኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠው እና በፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድቤት ሰበር ሰሚ ችሎት እንዲጸና የተደረገው ውሳኔ የአመልካችን ሕገመንግስታዊ መብት የጣሰ በመሆኑ በሕገመንግስቱ አንቀጽ 9/1/ መሰረት ተፈጻሚነት የለውም በማለት ምክርቤቱ በሙሉ ድምጽ ወስኗል።

ትዕዛዝ

1. ለኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተሰጠውና በፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድቤት ሰበር ሰሚ ችሎት እንዲጸና የተደረገው ውሳኔ የአመልካችን ሕገመንግስታዊ የመሬት ባለይዘታነት እና የተጠቃሚነት መብት የጣሰው ውሳኔ ተፈጻሚ እንዳይሆን መወሰኑን ከውቀው እንዲያስፈጽሙ የዚህ ውሳኔ ግልባጭ ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድቤት እና ለኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይተላለፍ።
2. የውሳኔው ግልባጭ ለአቤቱታው አቅራቢዋ ይሰጥ።

